

9. Distribuce. Pareto-optimalita. Giniho koeficient. Lorenzova křivka.

Distribuce

Efektivní alokace zdrojů v ekonomice vždy nastává za určitého rozložení bohatství nebo příjmů mezi jednotlivými výrobními faktory v dané ekonomice. To je to, co máme na mysli, když mluvíme o distribuci v ekonomii. Obecně se předpokládá, že jednotka výkonu ekonomiky koresponduje s jednotkou příjmu jednotlivých výrobních faktorů (půdy, práce, kapitálu).

V neoklasické tradici je distribuce dána interakcí nabídky a poptávky na volném trhu (Kenneth Arrow). Tzv. ekonomie blahobytu (welfare economics) naopak explicitně odděluje otázku efektivní alokace (spravedlivé) distribuce.

V tradici ekonomie blahobytu se používá konceptu Pareto optimality, nazvané podle italského ekonoma přelomu 19. a 20. století, Vilfreda Pareta. Koncept implicitně uvažuje s ordinalitou měření užítku (tedy pouze možnost porovnat dva užitky, ale nemožnost je měřit absolutně, jak tvrdili tzv. kardinalisté). K pareto zlepšení může dojít v dané situaci tehdy, pokud změnou můžeme zlepšit situaci jednoho subjektu, aniž bychom zhoršili situaci jiného subjektu. Pareto zlepšení znamená, že se ekonomický subjekt posune na preferovanější pozici (viz indifferenční analýza).

Avšak to, že nějaká situace není pareto optimální, nemusí nutně znamenat, že musí dojít k posunu na pareto optimální pozici – takový posun by např. mohl být nežádoucí z pohledu spravedlivé distribuce.

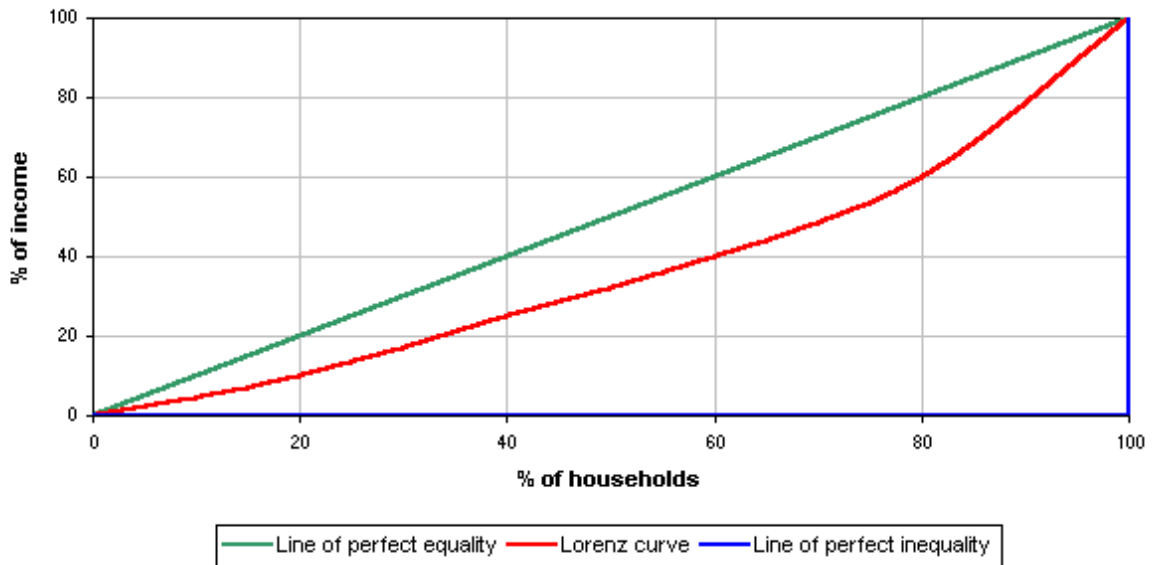
V realitě se čistá pareto zlepšení hledají těžko. Ve třicátých letech přišli Kaldor a Hicks s konceptem kompenzačního principu. Pokud může dojít k takové změně, kdy zisk jednoho ekonomického subjektu je dostatečně velký, aby kompenzoval ztrátu jiného subjektu, je tato změna žádoucí. Ke kompenzaci ve skutečnosti ani nemusí dojít, stačí její teoretická možnost, která znamená, že v součtu je na tom celá ekonomika lépe (= efektivněji využívá vzácené zdroje).

Koncept pareto optimality se používá při hodnocení veřejných politik a obchodních strategií velkých korporací, je základem analýzy nákladů a přínosů, používané pro hodnocení projektů.

Měření distribuce – Lorenzova křivka

Podle Maxe O. Lorenze, publikováno 1905. Křivka, která znázorňuje kumulativně distribuční funkci.

Lorenz Curve

Zdroj: www.wikipedia.org

Každý bod na Lorenzově křivce lze interpretovat tak, že „X procent domácností má právě Y % celkového příjmu v ekonomice“. Lorenzova křivka nemůže překročit hranici 45° (přímka úplné rovnosti, kdy N% domácností má N% příjmů), ani „rohové řešení“, kdy jedna domácnost má 100% příjmu. Z definice je Lorenzova křivka konvexní a rostoucí. Čím dále je od přímky 45°, tím větší nerovnost distribuce příjmů v ekonomice panuje.

Giniho koeficient

Byl odvozen Corradem Ginim v roce 1912 z Lorenzovy křivky. Je měřítkem statistického rozptylu, nejčastěji je používán jako míra nerovnosti distribuce příjmů nebo distribuce bohatství. Je definován jako poměr, nabývá hodnot mezi 0 a 1. Nízký Giniho koeficient znamená nízkou nerovnost distribuce, vysoký Giniho koeficient znamená vysokou nerovnost distribuce. 0 znamená perfektní rovnost, 1 perfektní nerovnost (kdy jedna osoba má všechny příjem, a ostatní nemají žádný příjem). Celosvětově se Giniho koeficient pohybuje zhruba od 0,249 v Japonsku po 0,707 v Namibii.

Od Giniho koeficientu je odvozen Giniho index, který je procentním vyjádřením Giniho koeficientu.

Výpočet obecně:

$G = (A - B) / A$, kde A je plocha nad křivkou úplné rovnosti v grafu Lorenzovy křivky a B je plocha mezi křivkou úplné rovnosti a Lorenzovou křivkou.

Giniho koeficient (index) má celou řadu metodických problémů:

- v různých zemích se do něho počítají různé příjmy (v USA před benefity, ve Francii po benefitech apod.)
- záleží na přesnosti dostupných dat o příjmech v ekonomice

- záleží na velikosti posuzované země, obecně vyšší G pro větší územní celky – problém při mezinárodním srovnávání
- otázka zda se měří nerovnost v příjmech jednotlivců, nebo domácností
- podcenění nerovnosti v souvislosti s lepší schopností nakládat s penězi / bohatstvím u bohatších domácností
- různé tvary Lorenzovy křivky mohou dát stejný výsledek G (aneb plochy mezi křivkou absolutní rovnosti a Lorenzovou křivkou mohou být shodné při různých tvarech Lorenzovy křivky).